

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De Algemene Rekenkamer
T.a.v. de president
drs. A.P. Visser
postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
J.A. (Hans) Knigge
T 06-25289203
hans.knigge@minocw.nl

Onze referentie
1286364

Uw brief van
30 oktober 2017

Datum **04 DEC. 2017**

Betreft Reactie op rapport Vastgoed bij universiteiten (deel 2),
Vastgoedmanagement en governance

Geachte heer Visser,

Op 30 oktober 2017 heeft u mij het concept rapport "Vastgoed bij Universiteiten, deel 2: vastgoed management en governance" aangeboden en in het kader van hoor en wederhoor om een reactie gevraagd. Met deze brief ontvangt u mijn reactie. Deze heeft ook betrekking op de Wageningen University, omdat deze universiteit inmiddels onder mijn verantwoordelijkheid valt.

Ik onderschrijf uw analyse van het vastgoedmanagement en de checks en balances die bij het nemen van vastgoedbeslissingen van belang zijn. U levert met uw onderzoek en de aanbevelingen een bijdrage aan universiteiten (en mogelijk ook andere instellingen in het HBO en MBO) om de juiste beslissingen te nemen bij vraagstukken over vastgoed.

Naast uw onderzoek en aanbevelingen heeft u met de uitgebrachte Handreiking Basisprincipes Vastgoedmanagement een handvat geboden aan de universiteiten om hun vastgoedmanagement en checks-and-balances nog eens langs te lopen en waar nodig te verbeteren. Daarbij is ook relevant de aanbeveling aan de universiteiten om risicoprofielen op te stellen en waar nodig aan te scherpen. Met name het gelijktijdig voorkomen van meerdere risico's kan, zoals u aangeeft, werken als 'early warning'. Dit is des te relevanter nu in de sector in de komende jaren een groot aantal huisvestingsprojecten op stapel staat, in de orde van grootte van circa € 3 miljard.

De afgelopen jaren zijn door mijn ambtsvoorgangers al maatregelen genomen gericht op een zorgvuldige totstandkoming van investeringsbeslissingen, waaronder die in vastgoed en de transparantie in de verantwoording daarover.

Voorbeeld hiervan is de invoering en verbetering van de continuïteitsparagraaf, waarin instellingen hun geplande (vastgoed)investeringen opnemen en het benadrukken van het belang van tegenkracht door de medezeggenschap, financial controller en de Raad van Toezicht om zo de risico's van vastgoedinvesteringen te beperken.

Onze referentie
1286364

Uw rapport en de aanbevelingen daarin zijn een waardevolle aanvulling op de stappen die op dit terrein reeds zijn gezet.

Hieronder ga ik in op uw aanbevelingen.

Meer eenduidigheid in de verantwoording van huisvestingslasten te creëren

U doet de aanbeveling aan mij om meer eenduidigheid te creëren in de verantwoording over de huisvestingslasten, zodat het beter mogelijk wordt de huisvestingslasten tussen universiteiten met elkaar te vergelijken.

Inmiddels heeft OCW het systeem van XBRL ingevoerd dat instellingen in het hoger onderwijs (en andere onderwijssectoren) gebruiken bij de verantwoording van hun uitgaven in hun jaarrekening; dit systeem wordt met ingang van het verslagjaar 2015 gebruikt. Alle begrippen die relevant zijn voor de jaarrekening zijn eenduidig gedefinieerd en instellingen hanteren deze bij hun verantwoording. Dit heeft geleid tot meer uniformering van de jaarrekeninggegevens, maar volgens uw onderzoek nog niet voldoende. Op onderdelen is het nog mogelijk dat een universiteit specifieke uitgaven op een bepaalde manier verantwoord, en dat een andere universiteit een andere keuze maakt. U laat bijvoorbeeld zien dat op het gebied van schoonmaakkosten en de rente van investeringen nog verschillende keuzes worden gemaakt.

Ik zal in overleg treden met de VSNU, de Vereniging Hogescholen en de MBO-raad om te bevorderen dat ook op deze terreinen meer eenduidigheid wordt bereikt. Bij het streven naar meer eenduidigheid zal ik erop letten dat de te behalen voordelen ook substantieel groter moeten zijn dan de extra administratieve lasten die hier uit voortvloeien.

Vastgoedmanagement

U concludeert dat de onderzochte universiteiten het vastgoedmanagement op hoofdlijnen op orde hebben, maar dat op onderdelen verbetering mogelijk is. Tevens constateert u dat niet alle onderzochte universiteiten over een actuele vastgoedstrategie beschikken.

Ik ben met u van mening dat iedere universiteit behoort te beschikken over een up-to-date vastgoedstrategie, zeker nu zoveel vastgoedprojecten op stapel staan.

Ik zal met de VSNU overleggen op welke wijze het bezit en de werking van de vastgoedstrategie het beste geborgd is bij de beslissingen over investeringen in huisvesting. Tevens zal ik dit bespreken met de Vereniging Hogescholen en de MBO Raad.

Onze referentie
1286364

Checks-and-balances

Ik ben van mening dat u een waardevolle analyse heeft gemaakt van het belang van goede checks-and-balances bij het nemen van vastgoedbeslissingen bij universiteiten en een goed inzicht heeft gegeven in de doorslaggevende rol die de Raden van Toezicht daarin spelen. U bent van mening dat de Raad van Toezicht moet kunnen vaststellen of aan de basisprincipes van goed vastgoedmanagement is voldaan en moet ingrijpen als dat nodig is.

Ik ben het eens met de belangrijke rol die de Raad van Toezicht op dit gebied speelt en dient te spelen. De conclusie van de Rekenkamer dat de checks-and-balances bij de zes onderzochte universiteiten redelijk op orde zijn, is een compliment voor de professionals in het veld die met dit lastige onderwerp bezig zijn.

U doet enkele concrete aanbevelingen voor de Colleges van Bestuur en de Raden van Toezicht. Deze gaan over de positie van de interne afdeling, het markeren van duidelijke besluitvormingsmomenten in de verslaggeving, het goed regelen van het goedkeuringsrecht van Raden van Toezicht (ook bij kleine, complexe investeringen), het tussentijds informeren van Raden van Toezicht over risico's en het laten zien van wat de Raad van Toezicht in haar rol van interne toezichthouder doet. Ook doet u de waardevolle aanbeveling aan de universiteiten een risicoprofiel op te stellen, zodat mogelijke risico's eerder worden gesignaleerd.

Ik heb kennis genomen van de reactie van de VSNU op de aanbevelingen in het rapport en daaruit blijkt dat de VSNU alle aanbevelingen ondersteunt. Ik vind dit een goede basis om op genoemde punten een verbetering te realiseren.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven